

Zbigniew Dłubakowski

Targonie, st. 5, gm. Regimin, woj.
ciechanowskie, AZP 42-62/53

Informator Archeologiczny : badania 31, 98-99

1997

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

z przełomu V okresu epoki brązu i okresu halsztackiego (5) oraz z okresu halsztackiego (11). Po między obstawami grobów 48 i 52 odsłonięto przykryty płaską płytą skrzynkowaty aneks, w którym umieszczone były trzy naczynia: czerpak, garnek i placek. Brak jakichkolwiek konstrukcji kamiennych wystąpił w czterech obiektach popielnicowych z przełomu V okresu epoki brązu i okresu halsztackiego. Liczba naczyń w grobach dochodziła do dziewięciu (wspomniany mnogi grób pięciopopielnicowy nr 43) i zwiększyła się w najmłodszym okresie funkcjonowania cmentarzyska. Wtedy też prócz popularnych form ceramiki naczyniowej wystąpiły naczynia zdobione głęboko nacinanym ornamentem geometrycznym i naczynia cylindryczne wyposażone w uszka, dziurki i pokrywkę (grób 40). Naprzemianległe dziurki pod krawędzią miał też garnek z grobu 51, a grzechotkę gruszkowatą odkryto w podobnie datowanym grobie popielnicowym 32 (Infans II), w towarzystwie ośmiu innych przystawek. Funkcję popielnicy najczęściej pełniły wazy (21), amfory (7), garnki (3), a pojedynczo: kubek, czaraka i czerpak. Ten ostatni był przykryty profilowaną misą uchata. Wyposażenie metalowe, wyłącznie złożone z ozdób, reprezentowane było w okresie epoki brązu przez 5 szpil, w tym dwie z główkami poprzecznie żebrowanymi, 3 bransolety i skręty spiralne oraz jeden naszyjnik tordowany. Przedmioty brązowe w pochówkach datowanych na wczesny okres żelaza to: skręty (4, w tym salta leone), kółka (2), naszyjniki, w tym fragmentarycznie zachowany okręcony zwojami żelaznej taśmy (grób 17), a także igła (grób 28), szpila oraz rzadka w zwartych zespołach, dobrze zachowana harfowata zapinka typu panańskiego (grób 20). Wyroby wykonane z żelaza to prócz fragmentów noży (groby 36 i 52) elementy biżuterii — głównie szpile lub ich części (10), wśród nich okazy z główką półkulistą (grób 40) i pastorałowatą (15), bransolety (5, w tym jedna podobna do miniaturowego naszyjnika tordowanego) i naramienniki (7). Egzemplarze z grobów 17 i 41 były puste w środku. Pochówki „najbogatsze” (17 i 20) zawierały m.in. pary bransolet i naramienników. Pojedynczo w formie darów w pochówku 17 wystąpiły szczytce i masywna, jednoczęściowa zapinka łukowata, do której, jak dotychczas, nie ma analogii. Znaleziono też 3 naszyjniki żelazne - wyróżniał się wśród nich podwójny, tordowany, z grobu 41, owinięty luźno na całym obwodzie brązową taśmą.

Okres wczesnego średniowiecza (około XI w.) reprezentował nie do końca rozpoznany, usytuowany na kulminacji zachowanej od strony południowej części wzgórza obiekt z ceramiką zdobioną dookólnymi żłobkami. Czasy nowożytnie dokumentował materiał pochodzący ze znacznej miąższości warstwy kulturowej związanej z funkcjonowaniem opodal budynku podworskiego (około XVIII-XX w.) - były to fragmenty ceramiki naczyniowej (w tym zrekonstruowana w całości trójnoga misa polewana), wyrobów szklanych (głównie butelek) i skorodowanych wyrobów żelaznych.

TARGONIE, st. 5, gm. Regimin, woj. ciechanowskie, AZP 42-62:53

- osada kultury łużyckiej (V-VI okres epoki brązu)
- ślady osadnictwa kultury przeworskiej (młodszy okres przedrzymski, fazy A₁ – A₂ i wczesny okres wpływów rzymskich)
- ślady osadnictwa wczesnośredniowiecznego i nowożytnego

Ratownicze badania wyprzedzające budowę gazociągu tranzytowego, przeprowadzone przez mgr. Zbigniewa Dłubakowskiego („Ignis” Zakład Naukowo-Edytorski s. c.). Finansowane przez EuRoPol GAZ S.A. Przebadano powierzchnię 5510 m²

Stanowisko odkryto w 1989 roku, podczas badań powierzchniowych prowadzonych w ramach AZP. W 1994 r. podczas badań powierzchniowych przeprowadzonych na trasie projektowanego gazociągu tranzytowego Płw. Jamał - Europa Zachodnia uściślono granice stanowiska. W 1995 r. sporządzono dokumentację warstwy kulturowej i 5 jam uszkodzonych przez wykop wykonany w związku z budową wodociągu gminnego.

Stanowisko zlokalizowane na południowym obrzeżu Targoni, rozdzielone jest na dwie części przez brukowaną drogę biegnącą z południa na północ przez wieś. Wykopy badawcze założono na osi mającego krzyżować się z tą drogą przyszłego gazociągu, na zachód (wykop1) i wschód (wykop 2) od drogi, przy czym wykop 2 poszerzono o teren wykupiony przez EuRoPol GAZ SA pod budowę zespołu zaworowo-upustowego.

W wykopach o łącznej długości 340 m zarówno w spągu humusu jak i w zalegającej pod nim warstwie piasku znajdowano niezbyt liczne fragmenty ceramiki nowożytniej i wczesnośredniowiecznej oraz nieco liczniejsze fragmenty naczyń kultury łużyckiej. Szczególnie natomiast licznie ceramika kultury łużyckiej wystąpiła w strefach, gdzie warstwa piasku miała ciemne zabarwienie. Miąższość warstwy nasyconej zabytkami dochodziła w tych miejscach do ok. 20 cm, a w jej spągu wystąpiły stropy obiektów nieruchomych. W płacie warstwy kulturowej o czarnobrunatnym zabarwieniu, zlokalizowanej we wschodniej połowie wykopu 1 obok ceramiki kultury łużyckiej dość licznie wystąpiły fragmenty ceramiki kultury przeworskiej oraz skupisko polepy i żuźla żelaznego – zapewne pozostałości pieca służącego do wytopu żelaza. Na zdecydowanie przeważającym obszarze obiektom nieruchomym, których łączną liczbę szacować należy na ponad 300, nie towarzyszyła warstwa kulturowa.

Eksploacji poddano 41 obiektów (nr: 35-38, 40, 41a-b, 43-45, 46a-b, 47, 48, 50-70, 83, 84, 88-91).

Były to jamy o zarysach najczęściej nieregularnych zarówno w przekroju poziomym jak i pionowym, wymiarach od 24 x 30 cm do 194 x 274 cm, zagłębione w warstwę całkowego piasku na ok. 10 do ok. 80 cm.

W wypełniskach, które stanowił ciemno zabarwiony, lekko shumusowany piasek, czasem z warstwą spalenizny znajdowano od kilku do kilkudziesięciu fragmentów ceramiki kultury łużyckiej, nie-liczne zabytki krzemienne, kości zwierzęce oraz (ob. 56) muszle małży.

W obiekcie 69 b zlokalizowanym na zachodnim krańcu wykopu 1 znaleziono ok. 200 fragmentów przepalonych kości (grób ciałopalny?).

Na podstawie ceramiki, osadę kultury łużyckiej datować można wstępnie na V, a także VI okres epoki brązu, na co wskazują fragmenty naczyń o gładzonej szyjce oddzielonej od chropowatego brzuśca rzędem dołków palcowych, fragmenty czerpaka z ob. 45 i pionowo przekłuty imacz znaleziony w ob. 50.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w PSOZ w Ciechanowie.

Wyniki badań publikowane w serii publikacji finansowanej przez EuRoPol GAZ S.A.

Badania będą wznowione.

Teptiuków, st. 6, gm. Hrubieszów, woj. zamojskie - patrz: neolit

TOMICE, st. 6, gm. Głogówek, woj. opolskie, AZP 97-36/21

- osada kultury pucharów lejkowatych (neolit)
- osada kultury łużyckiej (środkowa i późna epoka brązu - wczesna epoka żelaza)
- ślady osadnictwa kultury przeworskiej (okres wpływów rzymskich)

Nadzór archeologiczny przeprowadzony w dniach 23.04-3.06.1997 roku przez Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu. Finansowany przez Zakład Gazowniczy w Opolu.

Archeologiczny nadzór prac ziemnych związanych z budową gazociągu wysokociśnieniowego DN 250, o długości około 10 km, od Kórnicy do Szonowa, Zdjęcie 30 cm warstwy humusu na całej trasie przebiegu gazociągu, w pasie o szerokości około 3 m, umożliwiło przeprowadzenie wstępnych badań w celu uchwycenia stropów ewentualnych obiektów archeologicznych i zlokalizowanie zabytków ruchomych. W ich wyniku jedynie na wysokości stanowiska 6 w Tomicach, gm. Głogówek znaleziono kilka fragmentów naczyń glinianych. Po wykonaniu wykopów stwierdzono przecięcie sześciu obiektów archeologicznych kultury łużyckiej. Stanowisko 6 w Tomicach zostało odkryte w 1991 roku podczas badań powierzchniowych przeprowadzonych w ramach AZP. Na powierzchni około 0,5 ha, w odległości około 300 m na północny zachód od szosy Głogówek-Głubczyce, na południowym stoku wzniesienia opadającego w kierunku strumienia znaleziono wówczas fragmenty naczyń kultury pucharów lejkowatych, fragment naczynia kultury przeworskiej i kilkanaście fragmentów naczyń pradziejowych.

Odślonięte na ścianach wykopu obiekty wystąpiły poza zasięgiem stanowiska określonym na podstawie badań powierzchniowych. Stropy obiektów uchwycono na głębokości 55-60 cm od współczesnego poziomu użytkowego, dlatego były nieuchwytnie po zdjęciu jedynie 30 cm, górnej warstwy